

Hart í móti hørðum við Íslandi

Nú mugu íslendingar læra seg at halda Hoyvíkssáttmálan, ella má sáttmálin sigast upp!

Janus Rein
Løgtingsmaður fyri Fólkaplokk

Hava tit nakrantíð hoyrt stórvegis um trupulleikar við at fáa íslenskar vørur inn á føroyska marknaðin? Hava tit nakrantíð hoyrt stórvegis um trupulleikar við at fáa íslenskar tæna­stur inn á føroyska marknaðin? Ella hava tit nakrantíð hoyrt stórvegis um trupulleikar at fáa íslenska arbeiðsmegi ella kapital inn á føroyska marknaðin? Allir føroyingar kunnu óivað uttan at blunka svara noktandi upp á om-anfyristandandi spurningar. Heilt nógv var íslenskar vørur koma frítt á føroyska marknaðinum, uttan at nakar setur forðingar fyri tí. Íslenskar tæna­stur og arbeiðsmegi eru á føroyska marknaðinum í hópatali, eis­ini uttan at nakar setur forðingar fyri tí. Hví? Tí vit hava eina fríhandilsavtalu, kallað Hoyvíkssáttmálin, við Ísland, og vit føroyingar virða yvirornað henda sáttmála.

Men, vendi eg spurninginum við og spyrji, um tit nakrantíð hava hoyrt um trupulleikar hjá føroyskum

vørum, tæna­stum, arbeiðsmegi ella kapitali á Íslenska marknaðinum, er svari óivað ja,ja,ja og aftur ja! Og soleiðis virða íslendingar somu handilsavtalu við Føroyar. Í Íslandi leggja tey, politikarar og embætisfólk, ferð eftir ferð forðingar fyri m.a. møguleikanum hjá føroyskum vørum á íslenska marknaðinum. Nóg kann nevna­st. M.a. mjólkaúrdráttir, meir ella minni alt kjøt, og eisini eitt nú lodna.

Aftur ein orrusta

Seinasta dømið er, um eitt føroyskt fiskiskip sum ikki slapp í íslenska havn at fremja tað, sum skip nú einaferð fara í havn at fremja; m.a. taka olju og proviant eins og at landa. Skipið slapp so til endans í havn, men bert tí at tað hevði maskinbrek, og var í eini minni neyðstøðu. Men olju, proviant og landing; nei, ongar veitingar. Hetta hóast at skipið fiskar á júst sama hátt og á sama stað og av somu kvotu, sum eini 10 íslensk skip gera. Tey í Íslandi krógva seg í lýtuni aftanfyri eina íslenska kunngerð. Men mint verður á, at tað altso eru íslenskir politikarar og íslensk embætisfólk, sum gera íslensku kunngerðirnar. Í mínum hugaheimi er hetta undir alt lágmark, beinleiðis í stríð við Hoyvíkssáttmálan, og nærum láturligt. Eg veit ikki, um eg skal gráta ella flenna.

Hoyvíkssáttmálin

Hoyvíkssáttmálin varð undirskrivaður hin 31. august

2005, og kom í gildi hin 1. novembur 2006. Líka síðani tá hava føroyingar barst við allar tær forðingar, sum íslendingar á henda og handa hátt hava lagt, fyri at føroyskar vørur, tæna­stur, arbeiðsmegi og kapitalur ikki skulu megna at fáa fótin fyri seg á íslenska marknaðinum.

Grein 1 og 3 í Hoyvíkssáttmálanum eru annars soljóðandi:

“§ 1 - ENDAMÁL
Endamálið við hesum Sáttmála er at fáa í lag eitt búskaparøki, ið fevnir um umveldini Ísland og Føroyar. Á hesum búskaparøki verður, innan innihaldsvídd Sáttmálans, bannað at gera mismun vegna tjóðskap, virkisstað ella vegna vøruuppruna.”

“§ 3 - INNIHALDSVÍDD
Er ikki annað tilskilað, er hesin Sáttmáli virkin fyri:
a) handil við vørum;
b) handil við tæna­stum;
c) flyting hjá persónum og uppihaldsrætt;
d) flutning av kapitali og iløgur;
e) stovnseturætt;
f) kapping, almennan einkarrætt, almennan stuðul og innkeyp hjá tí almenna;
g) samvinnu á øðrum økjum, sum ásett í Grein 7.”

Teksturin tosar væl greitt fyri seg: eitt búskaparøki, har bannað er at gera mismun.

Hvat eru vit so nú? – Á einum vegamóti!

Tað mugu vera mørk fyri, hvussu nógv vit í Føroyum lata okkum lumpa og verða drigin eftir hárinum á tilíkan hátt. Vit eru á einum vegamóti. Løgmaður, sum umsitur málsøkið, og føroysku umboðini í Hoyvíksnevndini mugu gera íslendingum heilt klokku­greitt, at nú mugu tey læra seg at virða og halda sínar skyldir í sáttmálanum ella má hann setast úr gildi! Vit kunnu snøgt sagt ikki loyva okkum at lata standa til longur og hoyra upp á allar undanførslurnar, sum íslendingar ferð eftir ferð koma við, um hví Hoyvíks­sáttmálin ikki verður hildin.

Dómstólur – møguliga sum eitt alternativ

Sum ein triði møguleiki, ber møguliga til at stovnseta ein serdómstól at taka støðu um Hoyvíkssáttmálin, frá støðu til støðu, er brotin. M.a. innari marknaðurin í ES hevur ein tilíkan dómstól, nevndur EF-dómstólurin. Í øllum førum eigur ein tilíkur dómstólur tá at hava heimild til at áleggja tapandi partinum at gjalda sakarmálskostnað og at áleggja bøtur, gjarna stórar bøtur. Tá høvdu londini helst hugsað seg meira um, áðrenn tey ásettu reglur o.a. í stríð við Hoyvíkssáttmálan. Eg havi varhugan av, at mangar av umstríddu reglunum eru ásettar við vilja, hóast væl-vitandi at tað fór at verða í stríð við Hoyvíkssáttmálan. Hetta kann kallast “gær-

den-så-går-den politikkur”. Sum er, inniheldur Hoyvíkssáttmálin, miðskeiðis í grein 5, ávísar reglar sum skulu tryggja javna kapping í nýstovnssetta búskaparøkinum. Hesar reglur vísa til kappingareftirlitini í londunum báðum, og við undirvirðissølu verður víst til WTO og stig at taka smb. GATT 94. Hesir møguleikar eru, eftir míni sannføring, fyrst ov veikir, og síðani ov snævrir og møtumiklir.

Handilssáttmálar

Sjálvur eri eg fyri, at Føroyar hava handilssáttmálar við onnur lond ella tollsamgongur, eisini við Ísland. Eisini meti eg Ísland sum brøðratjóð. Men tað kemur altíð eitt tíðspunkt, har vit sum føroysk tjóð mugu spyrja okkum sjálvi, hvussu langt vit vilja lata onnur trýsta okkum, áðrenn vit siga, at nú er nokk. Viðvíkjandi Hoyvíkssáttmálanum haldi eg, at tann tíðin er komin. Skulu vit áhaldandi hava Hoyvíks­sáttmála við Ísland og íslendingar, má kravið, uttan undantak, verða, at tey virða endamálgreinina, grein 1, í sáttmálanum og lata vera við at diskriminera føroyskar vørur og tæna­stur í Íslandi.

Røtt timing

Mánadagin í komandi viku fara lögmaður, uttanlandsnevndin og útnorðurnevndin á fyriskipaða ferð til Íslands í samband við Útnorðurráðstevnu. Fundur verður eisini helst bæði í Hoyvíksnevndini og í Hoyvíksráðnum. “Timing-

in’ kundi ikki verið betur. Tað skal hervið verða mín almenna áheitan til løgmann og løgtingslimirnar í uttanlandsnevndini og í útnorðurráðnum (sum samstundis eisini er Hoyvíkstingnevndin), um at nýta høvið at taka hesi álvarsviðurskifti upp við íslendingar. Tí eitt er greitt: vit kunnu ikki bara lata standa til sum nú er!

Harmast illa umhugsaða atburðin hjá íslensku stjórnini

Vegna stýrisins FOIS
Kristín S.
Hjálmtýsdóttir
Stjóri í Føroyska-íslenska handilskamarinum

Føroyska-íslenska handilskamarið harmast um illa umhugsaða atburðin hjá íslensku stjórnini, tá føroyska skipið, Næraberg kom til Reykjavíkar.

Tað er greitt, at hesin atburður sáar iva í Føroyum,

um at Ísland hevur verið við av heilum huga viðvíkjandi Hoyvíkssáttmálanum, sum skal tryggja, at íslendingar og føroyingar eru á jøvnum støði, eins og fyrirøkur í báðum londunum. Áðrenn størri skaði, enn longu er vorð-

in, stendst av hesum, heitir Føroyska-íslenska handilskamarið á stjórnirnar í Íslandi og í Føroyum um at taka neyðug stig til tess at tryggja, at slíkt ikki aftur skal henda.

Føroyska-íslenska

handilskamarið mælir til at styrkja enn meira samstarv Íslands og Føroya á øllum økjum, og fyri at úrslitið av hesum samstarvi skal verða týðiligari, mugu stjórnirnar beina burtur allar tær forðingar, ið sáa iva um sannføri

í sjálvsøgðum og væleydnaðum samstarvi.